

Katarina Paulsson, Samhällsbyggnadschef
Tel. 0345-18008
E-post: katarina.paulsson@hylte.se

Samhällsbyggnadsnämnden

Inriktningsbeslut VA-samverkan

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att

- godkänna utredningsrapporten Utredning om kommunövergripande VA-samverkan, 2026
- besluta att gå vidare med en förstudie i syfte att ta fram underlag för ett kommande genomförandebeslut
- besluta att ge kommunchefen i uppdrag att i samarbete med övriga kommuner organisera arbetet samt att återkomma med information om tidsplan och att kontinuerligt rapportera om arbetets framdrift
- att resterande del av avsatta medel för utredningen 2026 kan användas för förstudien under resten av året samt att avsätta 200 tkr ur VA-ekonomin under 2027 till förstudien.

Beskrivning av ärendet

Sedan ett par år tillbaka har Gislaved, Gnosjö, Hylte och Tranemo fört dialog om att samverka inom VA-verksamheten. Detta för att kunna möta utmaningar, behov och krav på ett bättre sätt gemensamt än var för sig.

I slutet av 2025 fattades startbeslut av kommunstyrelserna i Gnosjö och Tranemo, samhällsutvecklingsnämnden i Gislaved och samhällsbyggnadsnämnden i Hylte om att inleda en utredning i syfte att titta närmre på frågan. Utredningen utgör underlag inför ett inriktningsbeslut om fortsatt ambition och vägen framåt. Den tjänar även som underlag för nästkommande steg i arbetet där en förstudie kommer att fördjupa sig i frågor som underlag inför ett kommande genomförandebeslut. Arbetet med denna utredning inleddes i mars 2026 och en rapport var färdig den siste augusti. Med utgångspunkt i denna föreslår förvaltningen att inriktningsbeslut fattas i frågan samt att besluta om att gå vidare med en förstudie.

Beredning

Dricksvattenförsörjning, dagvattenhantering och avloppsrening är en samhällsviktig verksamhet och kraven ökar alltmer. Det ställs bland annat högre krav inom beredskaps- och säkerhetsrelaterade frågor liksom inom vattenkvalitet och avloppsrening. Lagstiftning och regelverk skärps på EU-nivå liksom på nationell nivå.

Dessutom, liksom många andra kommuner, har våra kommuner tydliga utmaningar med kompetensförsörjning och sårbarhet inom området. Dels i att hitta tillräckligt med resurser för ledning och arbete inom verksamheten, dels avseende de specialistkompetenser som behövs och kommer att behövas för att möta de ökade kraven.

Kostnaden kommer generellt att öka i takt med de ökade kraven. Det finns även uppdämda reinvesteringss- och underhållsbehov och kostnaden för insatsvarorna ökar.

Genom denna utredning har flera olika drivkrafter identifierats som talar för att etablera en fördjupad samverkan inom VA-området. Utredningen visar att det finns potentiella samverkansvinster men att det också återstår många frågor att utreda vidare för att identifiera konsekvenser och för att kunna realisera nyttorna. I utredningen identifieras flera områden som kommer att fördjupas i kommande steg.

Ekonomi

I utredningsskedet görs en första ekonomisk bedömning och identifikation av angelägna ekonomiska frågor. Utredningen lyfter att den kostnadsutveckling vi sett avseende insatsvaror kommer att fortsatt öka. Till det kommer allt högre krav inom VA-området med ökade behov i verksamheten och ökade kostnader. Sedan tidigare är det känt att reinvestering- och underhållsarbetet har släpat efter vilket leder till att många kommuner i landet skjuter kostnader framför sig. Så även i våra fyra kommuner. Utredningen pekar på att vi genom ett ökat samarbete bör kunna dämpa kostnadsutvecklingen snarare än att minska kostnader i förhållande till dagens verksamhet. Tillsammans blir vi dock mer kostnadseffektiva och kan exempelvis göra större upphandlingar och nå andra stordriftsfördelar vilket kan dämpa effekten av nämnda kostnadsökningar.

Det noteras även att kommuner som samverkar ökar den gemensamma genomförandeförmågan vad gäller investering, reinvestering och underhåll. Detta innebär att det finns en möjlighet att genomföra fler projekt och arbeten och därmed förbruka mer medel. Så även om verksamheten i sig blir mer kostnadseffektiv skulle omsättningen kunna öka vilket i sin tur skulle kunna uppfattas som att kostnaderna inte minskat. Den balansen kommer att behöva säkerställas genom en tydlig budget- och ekonomistyrning.

Det identifieras att de fyra kommunernas hantering av ekonomifrågor i dag skiljer sig åt vilket behöver hanteras i kommande processteg. En djupare ekonomisk analys är en grundläggande del i kommande förstudiearbete. Ekonomiska finansierings- och fördelningsprinciper kommer att identifieras liksom ekonomiska förutsättningar och konsekvenser för kommun och taxekollektiv.

Ekonomisk konsekvens av beslutet

Initialt avsattes 200 tkr per kommun för det första utredningssteget. Förslag att resterande medel avsatta för utredningen 2026 kan användas för förstudien under resten av året samt att avsätta 200 tkr ur VA-ekonomin under 2027 till förstudien.

Handlingar i ärendet

- Tjänsteskrivelse den 4 september 2026
- Utredning om kommunövergripande VA-samverkan

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Gislaveds kommun
Tranemo kommun
Gnosjö kommun

Katarina Paulsson
Samhällsbyggnadschef